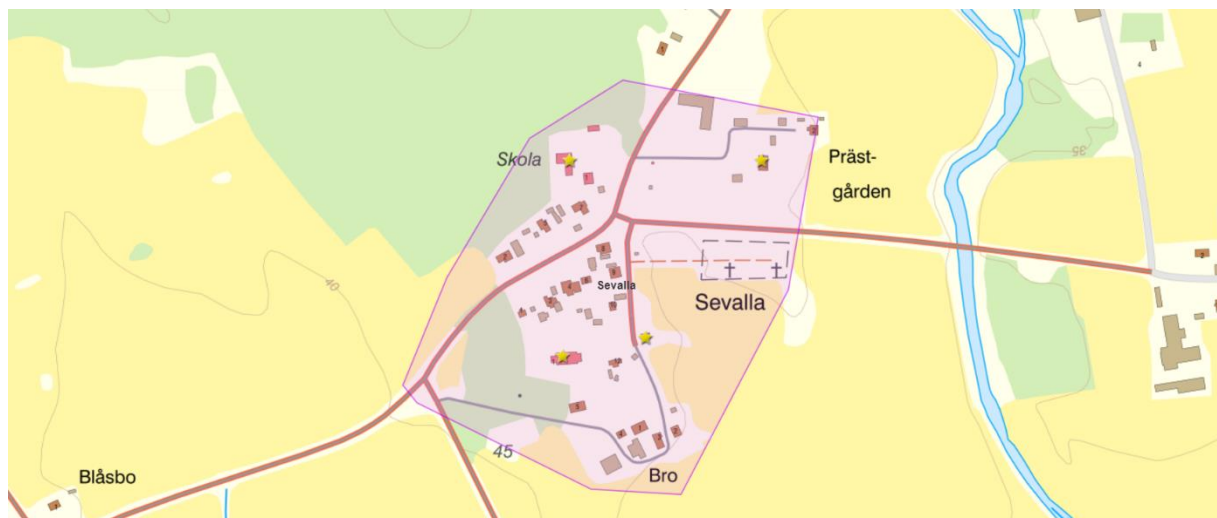

SEVALLA

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Sevalla är historiskt sett en utpräglad skogs- och jordbrukssocken, där de medelstora gårdarna dominerat. Lillåns och Sagåns dalgångar ger landskapet dess karaktär. Där finns den uppodlade marken samlad. Bebyggelsen är lokaliserad till de delvis skogbevuxna moränholmarna. Bosättningslämningar från stenåldern finns på Atterstas höglänta marker. Dessa låg ovanför havsnivån. I närheten finns ett järnåldersgravfält som består av en hög och sex rundastenssättningar. Viktiga siktlinjer finns väster om kyrkan längs väg 703.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Sockencentrat ligger intill Sagån som under medeltiden utgjorde gräns mot Uppland. Lillån rinner ut i Sagån strax söder om kyrkbyn. På 1700- och 1800-talen fanns många kvarnar och sågverk utmed de två vattendragen. En av kvarnarna tillhörde prästgården. Vägen mellan kyrkogården och den äldre kyrkans placering skär av kopplingen mellan denna och prästgården. Den södergående vägen från Bro by flyttades västerut på 1940-talet.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Den medeltida kyrkan i Sevalla var en salskyrka från 1200-talet. Den låg i östra delen av nuvarande begravningsplatsen. Mot slutet av 1700-talet hade kyrkogården blivit för liten för den växande befolkningen samt utsatts för sättningar. Starka krafter med kyrkoherde Muncktell i spetsen drev 1817 igenom att en helt ny kyrka skulle byggas på en västligare belägen berghäll. Grunden blev lagd 1817. Församlingens medeltida kyrka revs 1820 för att komma åt sten från murverket. Av det skälet revs även en del av den gamla bogårdsmuren. Kyrkan ritades av arkitekten Samuel Enander (som bland annat ritat Karbennings kyrka). Den vitputsade kyrkan är tidstypisk och enkel i sin utformning. Den nuvarande kyrktomten ligger på en mindre höjd/moränholme i det annars så flacka landskapet.

Till kyrkbyn hör en prästgård från 1700-talet med ekonomibyggnader. Torpet Halvardsbo norr om byn har tillhört prästgården. Intill kyrkans parkering ligger en före detta fattigstuga från 1830-talet. Den fungerar idag som församlingslokal. Under 1900-talets början består sockencentrat av sockengemensamma byggnader så som prästgård och skolhus. Söder om kyrkan låg gården Bro med mejeri samt ett missionshus intill. Den första skolan byggdes på 1860-talet. I slutet av 1800-talet byggdes den om och till. En lärarbostad byggdes 1928. Flera bostadshus från 1920–30-talet uppfördes

norr om kyrkan på bägge sidor väg 703. Norr om sockencentrat uppfördes en bygdegård under 1900-talets mitt.

GRÖNSTRUKTUR

En enkel park med gräsbevuxna ytor omger den nya kyrkan. Under 1800-talet omgärdades kyrktomten av en bogårdsmur. 1907 ersattes den med dagens järnstaket. Badelunda kyrkogård omgärdas av ett staket av samma typ. Mot kyrkan från väster går en stig på klippt gräs genom gles björkskog. Grindstolpar i sten med järnstaket avgränsar kyrktomten.

Begravningsplatsen ligger kvar på den medeltida kyrktomten ett hundratal meter öster om kyrkan. Den raka infarten kantas av lindar. Huvudingången har grindstolpar från 1902, med inskriptioner och en kopparrelief som visar den tidigare sockenkyrkan. Bogårdsmuren är låg och jämn, uppbyggd av sprängstenar, med lindar innanför. Gravområdet ligger i helt plan terräng, förbundet av grusade gångar. Åtskilliga gravar med grusbädd är ännu bevarade, däremellan gräsbevuxna ytor. Buskar eller häckar förekommer inte.

BEBYGGELSE

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1820	
Ja Prästgård	1700-tal	
Sockenstuga		
Klockargård		
Ja Fattigstuga	1830-tal	Senare församlingslokal
Ja Skolhus	1860-tal	
Tiondebod		
Sockenmagasin		
Kyrkstall		

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550	○ 2 Betydande värde i delar
1550–1760	3 Få betydande värden
1760–1860	
1860–1920	
1920–2000	
○ Blandad tidsperiod	

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Viktiga siktlinjer mot kyrkan från väster. Bebyggelsen är från olika perioder och av olika karaktär.

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder.

ATT TÄNKA PÅ

Siktlinjer viktiga mot kyrkan från norr och söder på väg 696 och från öster på väg 697.

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Ålder på före detta prästgårdens byggnader?

KÄLLOR

Kulturhistorisk karakterisering Sevalle kyrka, Västerås stift, 2005

Västeråsbygden- ett program för kulturminnesvården 1987, Västerås stadsbyggnadskontor

Grau, Olof, Olof Graus beskrifning öfver Wästmanland, [Ny uppl.], Wästmanlands allehandas redaktion, Västerås, 1904

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-07-01

Sevalla kyrka.

Sevalla kyrka från sydväst.

Före detta fattigstuga från 1830-tal, idag församlingshem.

Före detta missionskyrka.

Grönyta kring nya kyrkan.

Allé mot den äldre kyrkogården.

Före detta prästgårdens ekonomibygnader.

Före detta prästgårdens huvudbyggnad.

Sevalla bygdegård.

Väg norr om kyrkan med bostadshus från 1900-talets mitt. Tomterna har utfarter mot gatan och avgränsas av häckar.